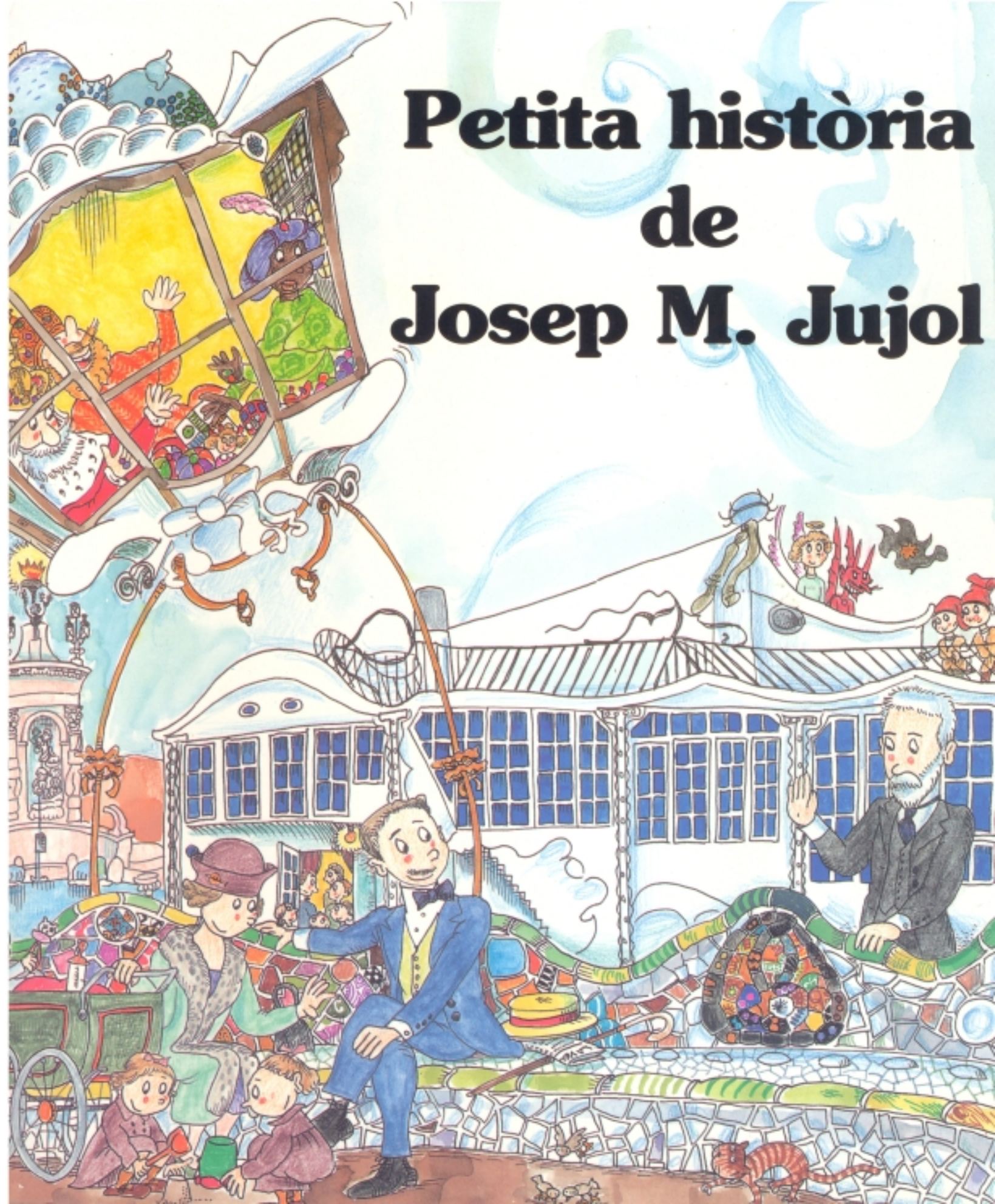

EDITORIAL MEDITERRÀNIA

119

Petita història de Josep M. Jujol

84-8334-164-6

9 788483 341636 >

Petita història de Josep Maria Jujol

Text: Tate Cabré
Il·lustració: Pilarín Bayés

AJUNTAMENT DE SANT JOAN DESPÍ

Sant Joan Despí és una ciutat privilegiada. Pocs indrets poden estar orgullosos d'haver tingut entre els seus fills un arquitecte de les qualitats excepcionals de Josep Maria Jujol.

Un arquitecte que va ser un autèntic creador de móns màgics. Un artista que tenia la fascinant habilitat de transportar l'espai i la matèria fins a una altra existència. Un home dotat d'una imaginació lliure i desinhibida que va distingir la seva obra per la seva presència de color, per l'ús d'objectes inesperats en la forma de *collage* i perquè va ser capaç de captivar a tothom amb una obra rica i plena de suggerències.

Aquest quadern és un reflex de la seva vida i de la seva obra, part de la qual tenim el plaer de gaudir al nostre municipi i s'ha convertit en un veritable llegat artístic que configura un dels signes d'identitat més rics de la nostra població.

Gràcies Jujol.

Eduard Alonso Palacios
L'alcalde

Primera edició: abril de 2000

© Text: Tate Cabré
© Il·lustració: Pilarín Bayés
© Drets d'aquesta edició: Editorial Mediterrània, S.L.
Guillem Tell, 15, ent.
08006 Barcelona
Tel. 93 218 34 58 - Fax 93 237 22 10
E-mail: edit.med@retemail.es
ISBN: 84-8334-164-6
D.L.: B-22923-2000
Fotocomposició: Filma Print, S.L.
Imprès a Més Gran, Cornellà de Llobregat
Imprès a Catalunya -Printed in Catalonia

Sant Joan Despí es una ciudad privilegiada. Pocos lugares pueden estar orgullosos de haber tenido entre sus hijos a un arquitecto de las cualidades excepcionales de Josep Maria Jujol.

Un arquitecto que ha sido un auténtico creador de mundos mágicos. Un artista que tuvo la fascinante habilidad de transportar el espacio y la materia hasta otra existencia. Un hombre dotado de una imaginación libre y desinhibida que distinguió su obra por la presencia de color, por el uso de objetos inesperados en forma de *collage* y porque fue capaz de cautivar a todos con una obra rica y llena de sugerencias.

Este cuaderno es un reflejo de su vida y de su obra. Una obra que tenemos el gusto de disfrutar en nuestro municipio y que se ha convertido en un verdadero legado artístico que configura uno de los signos de identidad más ricos de nuestra población.

Gracias Jujol.

Eduard Alonso Palacios
El alcalde

Jujol: inclassificable i redescobert

Josep Maria Jujol i Gibert va ser un arquitecte sorprenent perquè el seu cas era excepcional: Era un artista total. Tenia una gràcia especial, quasi màgica per dominar totes les arts plàstiques i decoratives: la pintura i escultura amb tots els materials imaginables, el disseny de mobiliari, paviments, vidre, joies, marbres i l'interiorisme, la calligrafia, els esgrafiats, el dibuix... Treballava amb simbolismes sobre la natura, sobre els dogmes religiosos... Tot el seu devesall d'imaginació i recursos tan característic grinyola sota qualsevol etiqueta, és simplement inclassificable. És jujolià.

A Jujol li encantava desenvolupar el seu art impactant sobre cases, masos o esglésies ja existents, les transformacions. Feia reciclatge de materials abans que s'hagués inventat. Treballava d'una manera tan jujoliana, que no se l'ha pogut classificar mai dins cap moviment: Les seves façanes recobertes de plantes que s'enfilen, de vidres brillants i formes ondulants podrien ser modernistes; les torres geomètriques de Sant Joan Despí noucentistes, o potser cubistes. Però i les estructures com carcasses d'animals prehistòrics? I les reixes i baranes de ferros cargo-lats?

Jujol ha estat ignorat durant molts anys, i la seva obra menystinguda. De vegades fins a deixar-la deteriorar. Se'l considerava una anècdota. Com a molt, un incòmode col·laborador de Gaudí, incòmode perquè encara ara els especialistes discuteixen si les obres conjuntes les havia fetes ell, el mestre, o entre tots dos. Sembla que el seu geni creatiu i totes les obres que va fer no s'hagin descobert fins molts anys més tard, de vegades amb més admiració a l'estranger que a casa seva. Actualment, experts de tot el món escriuen sobre ell i vénen a visitar les seves obres, que just al començament d'un nou mil·lenni viuen una significativa revalorització. A veure si després de llegir la seva "Petita història", nosaltres també coneixem aquest gran home una mica més.

EDITORIAL MEDITERRÀNIA

Una vida d'amor a Déu i al treball

Josep Maria Jujol i Gibert va néixer a les cinc de la tarda d'un dia de finals d'estiu, el 16 de setembre de 1879, a Tarragona. La família Jujol vivia a l'eixample, entre la Part Alta de carrerons medievals i el Serrallo dels pescadors. Com que el pare era mestre, estaven obligats a viure al mateix edifici de l'escola de primària, una gran sort en el seu cas, ja que la casa, que fins fa pocs anys no ha estat enderrocada, pel davant donava a la plaça de la Mitja Lluna i pels darreres al Teatre Romà i el mar. Com en totes les ciutats mitjanes, a Tarragona la gent es barrejava i no hi havia fortes diferències socials. Les tradicions i les festivitats se celebraven amb alegria però també amb devoció, perquè la religió tenia un paper molt rellevant en tots els àmbits. Jujol va aprendre a dibuixar, pintar i modelar, en un ambient social extravertit, urbà però obert al camp, modest però cultivat, d'amor a la família, a la gent, a les coses petites, que el marcaria a ell com a persona oberta i sociable, i —pels temes— a tota la seva obra com a arquitecte i artista total.

Un estudiant brillant

Als nou anys, per un trasllat de feina del pare, la família se'n va anar a viure a la vila de Gràcia —encara independent de Barcelona— i després a Barcelona mateix. Jujol va seguir estudiant i dibuixant, i preparant l'ingrés a l'Escola d'Arquitectura. Tot ho anava aconseguint amb bones notes, i abans d'entrar a l'Escola, ja se'l considerava un dibuixant excepcional. Gràcies a aquesta habilitat, tot just començar la carrera va entrar a col·laborar als estudis dels professors de l'Escola: primer al d'Antoni M. Gallissà, i mort aquest, al de Josep Font i Gumà. La facilitat per la plàstica, la desbordant imaginació, i el gust pel color de Jujol a la feina, feien que més que un estudiant en pràctiques, aquests dos mestres el consideressin un col·laborador, amb la qual cosa li donaven carta blanca en els seus treballs, quasi sempre d'interiorisme i decoració: esgrafiats a façanes, altars d'església, reformes a l'Ateneu Barcelonès i fins i tot els enllumenats artístics del carrer Ferran per les festes de la Mercè de l'any 1902.

Al costat de Gaudí

El 1904, quan encara era estudiant, va començar la seva col·laboració amb Gaudí, una etapa que els marcaria tots dos i que donaria fruits tan extraordinaris com l'explosió colorista de la façana de la Casa Batlló, els balcons d'algues de ferro de la Pedrera o el banc de trencadís del Parc Güell. Mentre col·laborava amb Gaudí també feia projectes pel seu compte, com una casa de pisos a Barcelona el 1907 o l'interessant Teatre del Patronat Obrer (ara Metropol) de Tarragona el 1908, quan ja tenia 30 anys. Tota la simbologia del teatre es pot llegir, segons els especialistes, com la barca de l'església que navega contra les onades del mar de la vida. L'última col·laboració amb Gaudí va ser a la Catedral de Palma, el 1910, com expliquem a l'apartat sobre Gaudí i Jujol. Només un any després, va decorar la famosa botiga Manyach al carrer Ferran de Barcelona (ara desapareguda). A propòsit d'aquesta botiga, la decoració de la qual sovint es descriu com a "delirant", un estudiant li va preguntar una vegada a Jujol per què li havia posat a la botiga un rètol tan vistós com indesxifrable. Molt enginyós, l'arquitecte li va replicar que això el convertia en un bon reclam publicitari, ja que feia anar els vianants fins a l'aparador de la botiga, a veure què s'hi venia.

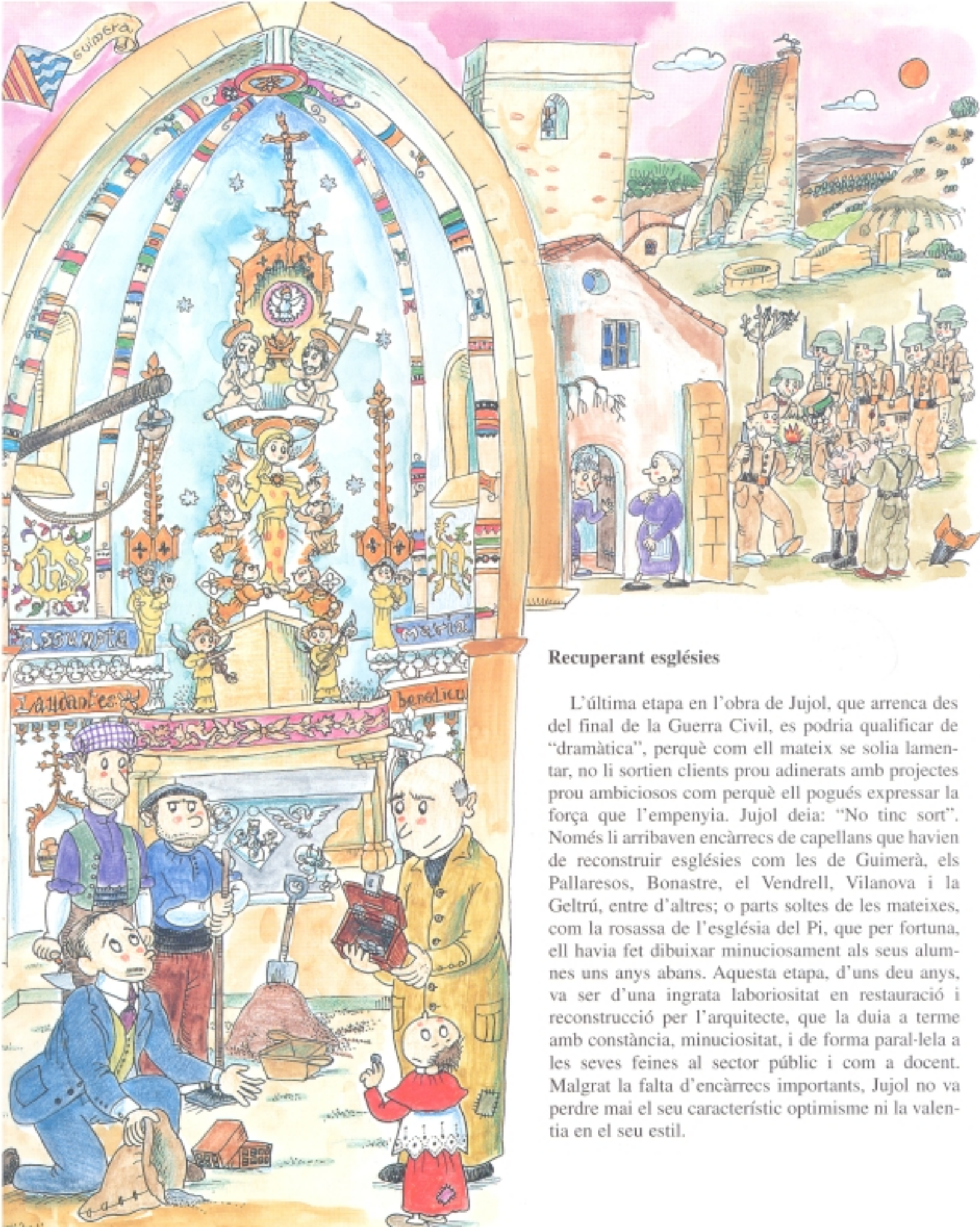
Jujol a Sant Joan Despí

Per aquesta època es va anar tancant, aproximadament, l'etapa més agosarada, moderna i atrevida de Jujol, que tenia poc més de 35 anys. I se'n va iniciar una altra més moderada, que coincideix amb l'època del noucentisme, i a més es presta a interpretacions cubistes. Jujol, tanmateix, s'escapa com ja hem dit a qualsevol classificació. En aquests anys, l'arquitecte s'adona que la gent admira el seu art però que no li demanen projectes. Veu que si treu tota la modernitat que porta a dintre no li surten clients, i reclou una mica el seu estil. Una tia seva que estiujava a Sant Joan Despí li va encarregar una torre a la plaça de l'Estació el 1913 (la Torre de la Creu) i arran d'aquesta obra, va anar rebent més encàrrecs, fins al punt que el 1926 el van nomenar Arquitecte Municipal del poble. A Sant Joan Despí —que llavors tenia 3.000 habitants, comparats amb els 27.000 actuals—, es concentra la major part de l'obra civil de Jujol —58 obres— encara que, lamentablement, moltes de les torres d'estiu que hi va edificar van anar a terra. El 1915 hi va reformar la Casa Negra, que amb la Torre de la Creu (1913) són les més sorprenents; dos móns propis, dos ambients diferents de tot el que tenen al voltant. Es diu que la simbologia de Can Negro és tot un homenatge a la Verge Maria. La façana n'és el mantell, amb els esgrafiats per brodats, i el balcó n'és una carrossa per portar-la en processó. Per la seva banda, la Torre de la Creu representa una macla mineral formada a partir de la intersecció de cinc cilindres. A més d'aquestes dues obres mestres de l'arquitectura jujoliana, a Sant Joan Despí actualment s'organitza una ruta jujoliana que recomana visitar l'església parroquial (1943), la Casa Jujol (1932), Cal Passani (1932), la Torre Serra-Xaus (1921), la façana de la Casa Rovira (1926), la Casa Joan Manadé (1932) i la Casa Cebrià-Camprubí (1928) a Cornellà.

Formar una família

L'any 1927, Jujol es va casar amb una noia de la Part Alta de Tarragona, Teresa Gibert i Mosella, amb qui va tenir tres fills: Teresa, Thecla i Josep Maria. Amb el seu fill, que ha estat el seu biògraf més obstinat, coincideix amb nom i dos cognoms, d'aquí que aquest signi Josep Maria Jujol Jr. Durant tota la seva etapa més moderada, que s'estén fins a la Guerra Civil, Jujol va construir molts edificis i algunes esglésies al Camp de Tarragona i a Sant Joan Despí. També va dissenyar a bastament: mobles, ampolles, paviments ceràmics, imatges religioses de carona angelical, làpides sepulcral com la seva pròpia... I va fer molta arquitectura d'interiors. Sempre enamorat dels paisatges de secà, a principis dels anys 30 Jujol va portar la família a estiujar a Guimerà, un poblet monumental de l'Urgell, entre la costa mediterrània i el Pirineu, on tornaria als anys 40 per reconstruir-hi l'església. Com a docent tampoc no li faltava feina: a l'Escola del Treball ensenyava als alumnes a fer escultura en fang, i com a catedràtic a l'Escola d'Arquitectura, els portava a fer dibuixos aquarellats d'elements arquitectònics del natural. Són molt conegudes les lletres daurades a la "jujolina" (la purpurina que feia servir) dels títols que el professor dibuixava sobre els treballs de cada alumne, i que es conserven encara avui a l'arxiu de l'Escola.

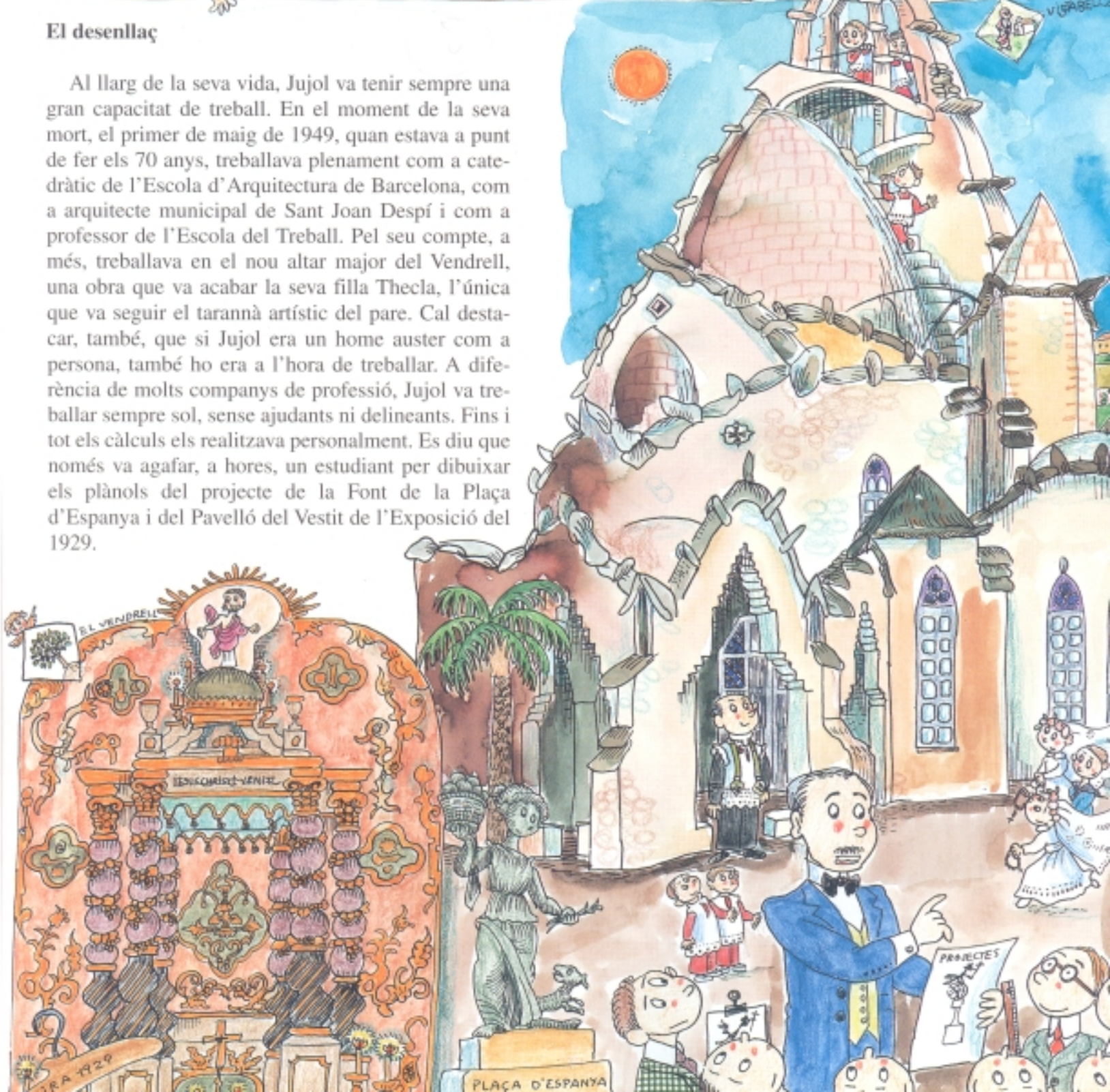
Recuperant esglésies

L'última etapa en l'obra de Jujol, que arrenca des del final de la Guerra Civil, es podria qualificar de "dramàtica", perquè com ell mateix se solia lamentar, no li sortien clients prou adinerats amb projectes prou ambiciosos com perquè ell pogués expressar la força que l'empenyia. Jujol deia: "No tinc sort". Només li arribaven encàrrecs de capellans que havien de reconstruir esglésies com les de Guimerà, els Pallaresos, Bonastre, el Vendrell, Vilanova i la Geltrú, entre d'altres; o parts soltes de les mateixes, com la rosassa de l'església del Pi, que per fortuna, ell havia fet dibuixar minuciosament als seus alumnes uns anys abans. Aquesta etapa, d'uns deu anys, va ser d'una ingrata laboriositat en restauració i reconstrucció per l'arquitecte, que la duia a terme amb constància, minuciositat, i de forma paral·lela a les seves feines al sector públic i com a docent. Malgrat la falta d'encàrrecs importants, Jujol no va perdre mai el seu característic optimisme ni la valentia en el seu estil.

El desenllaç

Al llarg de la seva vida, Jujol va tenir sempre una gran capacitat de treball. En el moment de la seva mort, el primer de maig de 1949, quan estava a punt de fer els 70 anys, treballava plenament com a catedràtic de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, com a arquitecte municipal de Sant Joan Despí i com a professor de l'Escola del Treball. Pel seu compte, a més, treballava en el nou altar major del Vendrell, una obra que va acabar la seva filla Thecla, l'única que va seguir el tarannà artístic del pare. Cal destacar, també, que si Jujol era un home auster com a persona, també ho era a l'hora de treballar. A diferència de molts companys de professió, Jujol va treballar sempre sol, sense ajudants ni delineants. Fins i tot els càlculs els realitzava personalment. Es diu que només va agafar, a hores, un estudiant per dibuixar els plànols del projecte de la Font de la Plaça d'Espanya i del Pavelló del Vestit de l'Exposició del 1929.

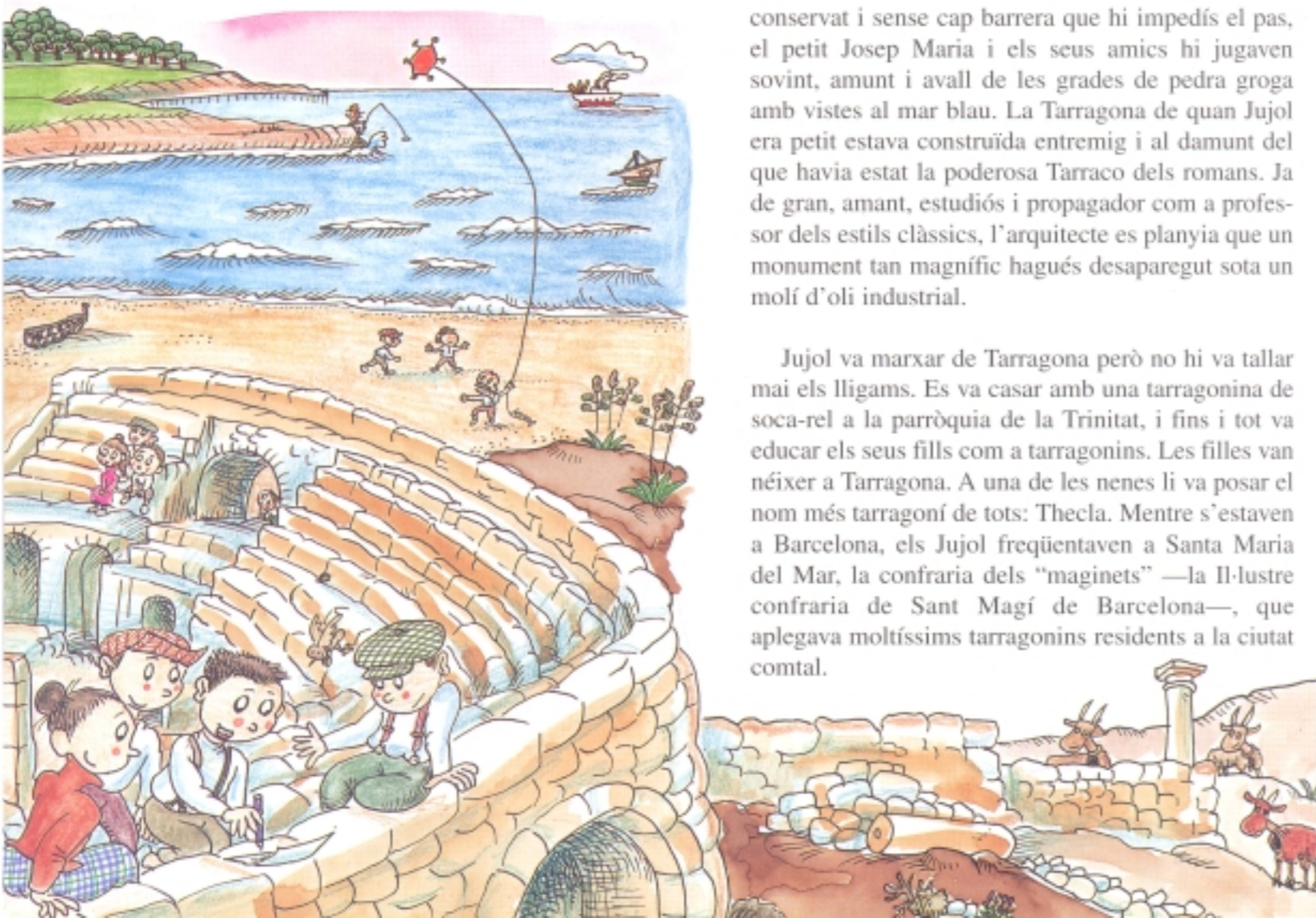
El Camp de Tarragona i el mar, gravats a la retina

Josep Maria Jujol va néixer a la plaça de la Mitja Lluna de Tarragona. El primer que va veure per la finestra, quan just es va poder posar de puntetes, va ser la immensitat de la mar Mediterrània: les lluentors platejades que el vent hi fa sobre la superfície; l'explosió de color que són les postes de sol —fantàstiques— sobre el Cap Salou i la seva badia; i fins i tot les mànegues d'aigua cargolada a alta mar, quan hi ha tempesta. Aquestes primeres vivències cromàtiques, que Jujol solia descriure de memòria als seus fills, li havien quedat gravades a la retina abans de poder agafar un llapis.

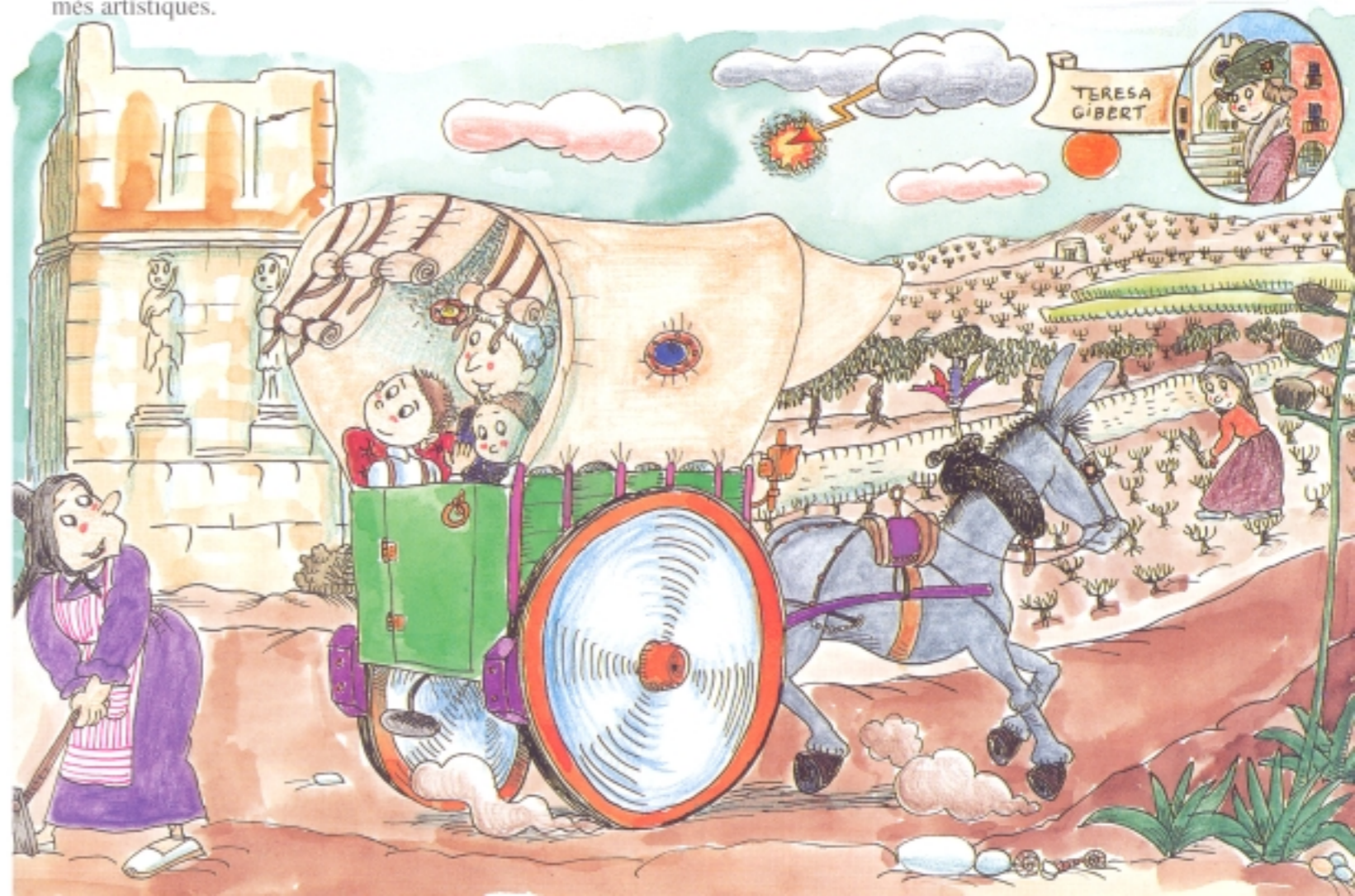

Les primeres notícies de Jujol dibuixant són de quan tenia set o vuit anys. Recolzat sobre els pedrisos del moll, a prop de la plaça dels Carros, dibuixava els vaixells del natural. Com que entre l'edifici on ell vivia i els molls hi havia el Teatre Romà, molt ben conservat i sense cap barrera que hi impedís el pas, el petit Josep Maria i els seus amics hi jugaven sovint, amunt i avall de les grades de pedra groga amb vistes al mar blau. La Tarragona de quan Jujol era petit estava construïda entremig i al damunt del que havia estat la poderosa Tarraco dels romans. Ja de gran, amant, estudiós i propagador com a professor dels estils clàssics, l'arquitecte es planyia que un monument tan magnífic hagués desaparegut sota un molí d'oli industrial.

Jujol va marxar de Tarragona però no hi va tallar mai els lligams. Es va casar amb una tarragonina de soca-rel a la parròquia de la Trinitat, i fins i tot va educar els seus fills com a tarragonins. Les filles van néixer a Tarragona. A una de les nenes li va posar el nom més tarragoní de tots: Thecla. Mentre s'estaven a Barcelona, els Jujol freqüentaven a Santa Maria del Mar, la confraria dels "maginets" —la Il·lustre confraria de Sant Magí de Barcelona—, que aplegava moltíssims tarragonins residents a la ciutat comtal.

Quan Jujol era menut, "un xiquet de Tarragona", la ciutat era molt més petita que ara i vivia oberta al mar dels pescadors, als trossos on treballaven els pagesos, als horts regats pel Francolí, d'on de tant en tant emergia alguna resta romana. Tant el seu pare com la seva mare, avis i tiets, eren de la Selva, Bonastre, la Secuita, Montferri... Poblets de pedra amb portals d'arcada rodona, rodejats d'oliveres i vinyes, com tots els que s'escampen per la immensa i fèrtil esplanada que es coneix com el Camp de Tarragona. O encara més curt: el Camp. El Camp comprèn les comarques de l'Alt i el Baix Camp i el Tarragonès. En aquesta llenca de terra que va agradar tant als romans, entre la muntanya i el mar, Jujol hi concentraria la majoria de les seves obres més artístiques.

Encara nen, visitava sovint els parents passejant amb carro sota cels bufats de Mestral, a frec dels troncs cargolats dels garrofers, del groc vellutat dels cereals, del verd de les vinyes, per la foscor obaga dels camins fondos... Jujol va néixer i créixer enmig de l'espèctacle de llum i color del Camp de Tarragona. No solament el cromatisme, sinó també la manera de fer del Camp el va marcar. La gent del Camp és molt oberta i molt de la broma. Tenen una fina ironia que no se sap mai si parlen seriosament, amb segones, o l'estan prenent el pèl: "Gent del Camp, gent del llamp" diu la dita popular. Jujol n'era un més. I tota la seva obra impressiona encara avui en dia com un misteriós llampec d'energia que deixa anar esclats de color i moviment, com la natura. Quant al seu tarannà, en el cercle més íntim Jujol era molt divertit. De cara al públic tenia un posat seriós, fins i tot eixut, i amb els alumnes gastava una ironia particular que no tots sabien desxifrar.

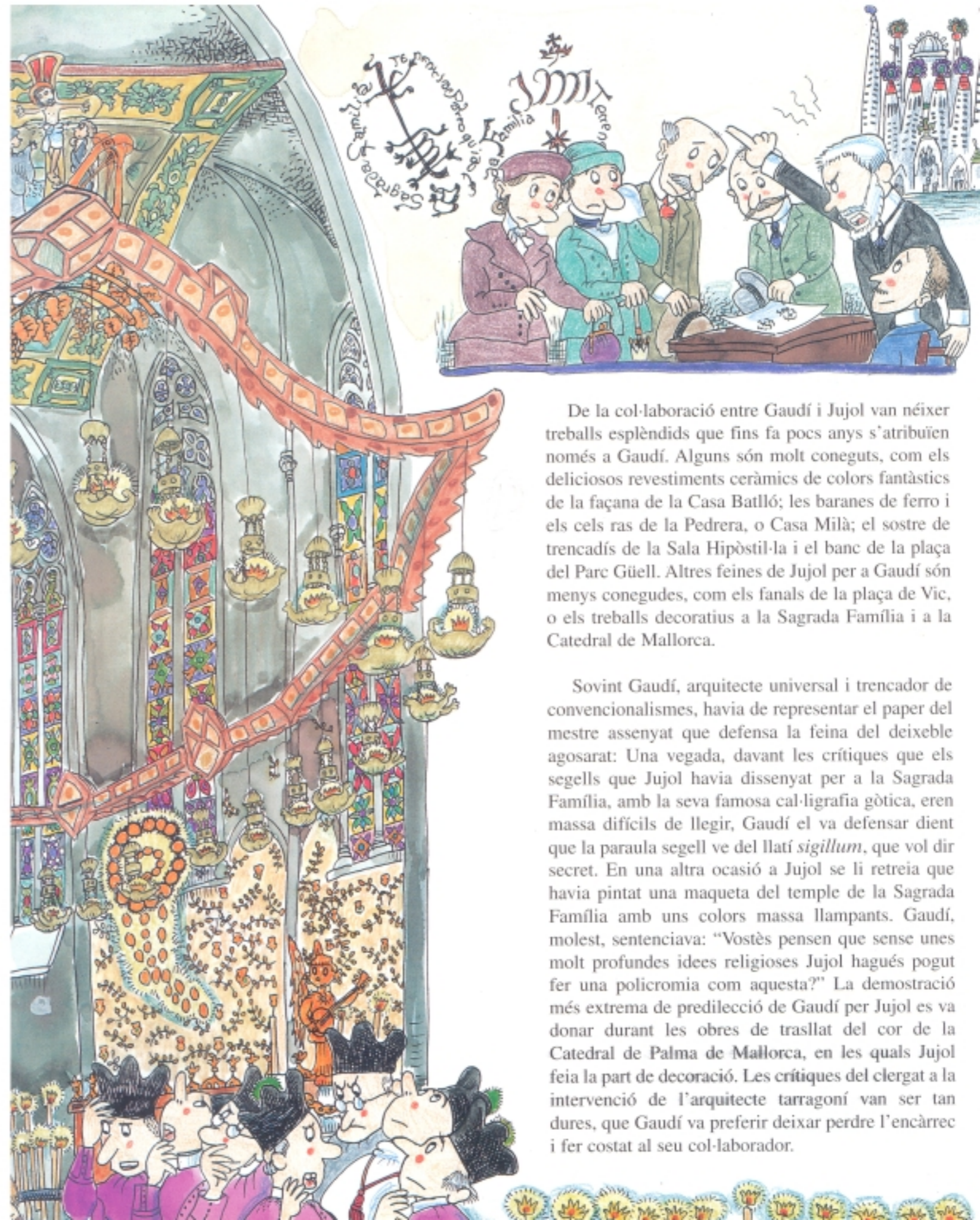
Jujol i Gaudí

Veure treballar Jujol quan estava realment engrescat era tot un espectacle. Diuen que semblava estar posseït d'un do especial. Fins i tot Gaudí s'entusiasmava mirant-lo, veient com les creacions sortien de les seves mans. I s'hi afegia. Tots dos es posaven, junts, a doblegar trossos de reixa i ferro i ràpidament en feien qualsevol ornamentació. Una vegada que Jujol estava pintant a la Catedral de Mallorca, Gaudí se'l mirava en silenci des de la distància. El buit només es trencava de tant en tant, quan Gaudí exclamava:

—Molt bé, Jujol, molt bé!

Jujol i Gaudí es portaven quasi 30 anys, però tenien en comú la immortalitat del geni, la valentia, i estaven tocats per la gràcia de la fe i de la creativitat. Per això es van avenir des del primer moment. A més a més, eren tots dos del Camp de Tarragona —“Gent del Camp, gent del llamp!”—, com ja hem dit fa una estona, i això els marcava amb una sensibilitat artística i mística, i una manera de veure la vida molt especials.

Van començar a col·laborar el 1904. Jujol tenia 27 anys i Gaudí 54, i la seva relació va ser molt intensa durant uns cinc anys, l'etapa en què les creacions gaudinianes tenen un aire més fresc i colorista. A poc a poc, com és natural, Jujol va anar agafant encàrrecs pel seu compte i va deixar d'anar a l'estudi de Gaudí. Sempre va mantenir vius, però, els ensenyaments d'un mestre tan excepcional, especialment en l'estructura dels edificis, com a part de la seva manera de fer. L'amistat entre els dos homes va continuar fins a la mort del mestre de Reus.

De la col·laboració entre Gaudí i Jujol van néixer treballs esplèndids que fins fa pocs anys s'atribuïen només a Gaudí. Alguns són molt coneguts, com els deliciosos revestiments ceràmics de colors fantàstics de la façana de la Casa Batlló; les baranes de ferro i els cels ras de la Pedrera, o Casa Milà; el sostre de trencadís de la Sala Hipòstil·la i el banc de la plaça del Parc Güell. Altres feines de Jujol per a Gaudí són menys conegudes, com els fanals de la plaça de Vic, o els treballs decoratius a la Sagrada Família i a la Catedral de Mallorca.

Sovint Gaudí, arquitecte universal i trencador de convencionalismes, havia de representar el paper del mestre assenyat que defensa la feina del deixeble agosarat: Una vegada, davant les crítiques que els segells que Jujol havia dissenyat per a la Sagrada Família, amb la seva famosa cal·ligrafia gòtica, eren massa difícils de llegir, Gaudí el va defensar dient que la paraula segell ve del llatí *sigillum*, que vol dir secret. En una altra ocasió a Jujol se li retreia que havia pintat una maqueta del temple de la Sagrada Família amb uns colors massa llampants. Gaudí, molest, sentenciava: “Vostès pensen que sense unes molt profundes idees religioses Jujol hagués pogut fer una policromia com aquesta?” La demostració més extrema de predilecció de Gaudí per Jujol es va donar durant les obres de trasllat del cor de la Catedral de Palma de Mallorca, en les quals Jujol feia la part de decoració. Les crítiques del clergat a la intervenció de l'arquitecte tarragoní van ser tan dures, que Gaudí va preferir deixar perdre l'encàrrec i fer costat al seu col·laborador.

Artista Total

Malgrat que la seva vocació es va dirigir ben aviat cap a l'arquitectura, Jujol no va voler quedar-se mai en només arquitecte. Va traspasar sempre els límits entre les diferents disciplines artístiques. Pintava, dissenyava, feia classes d'escultura, de dibuix amb qualsevol de les dues mans (era ambidextre). Utilitzava i dominava qualsevol tipus de material amb les seves pròpies mans. Per això es diu que la seva arquitectura és tàctil. I per això va poder crear un llenguatge i un univers propis. Algun coneixedor profund de la seva obra ha considerat Jujol com el millor dibuixant del segle XX, anticipant la notícia a l'espera que surtin a la llum tots els dibuixos que guarda el seu arxiu. Mentrestant, amb la celebració el 1999 de l'Any Jujol, es van realitzar moltíssims actes a diferents ciutats de tot el món que a poc a poc difonen una obra complexa i total, que té la particularitat de no deixar mai de sorprendre.

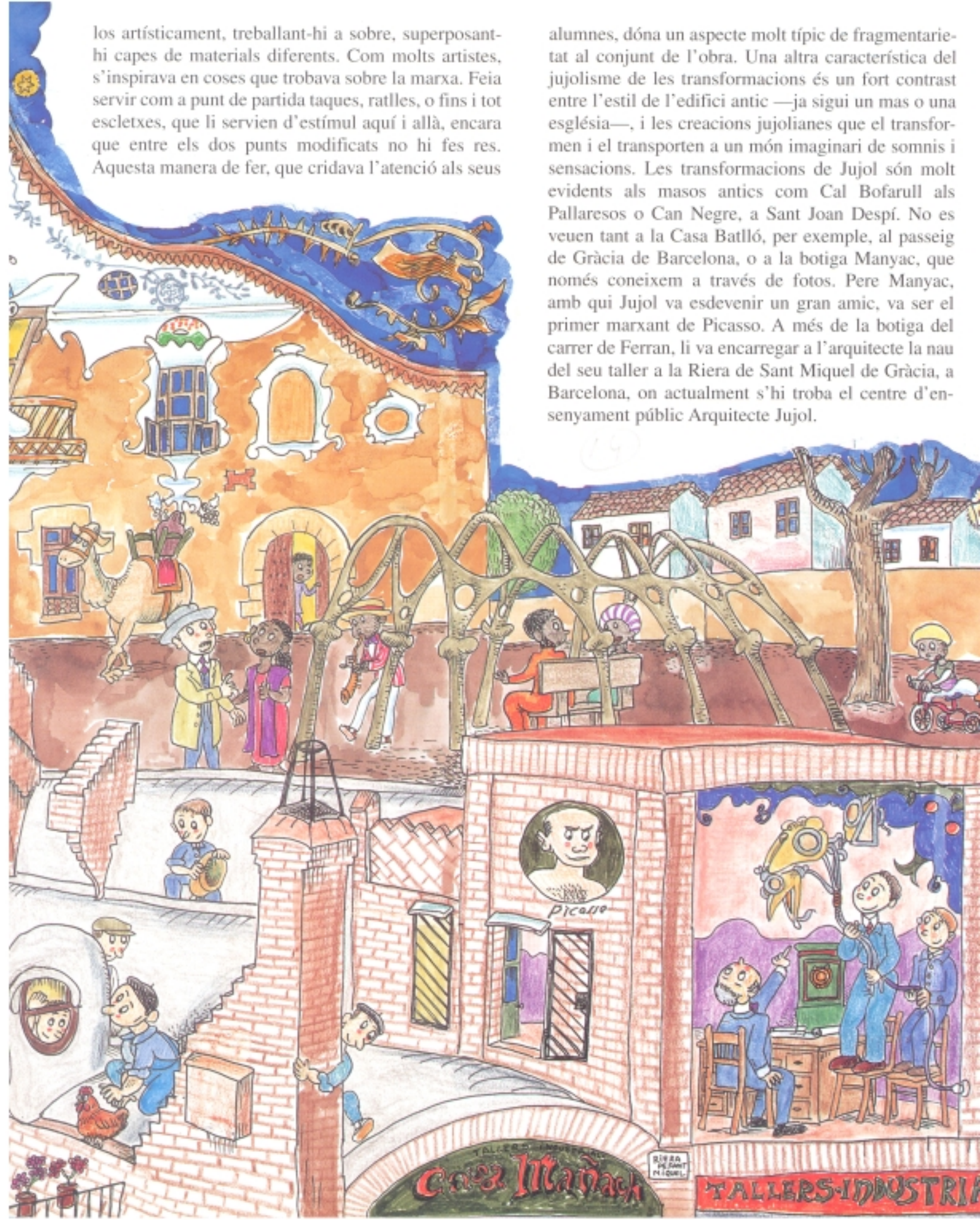
Les transformacions d'edificis

Més que construir edificis, Jujol xalava —fent servir una expressió de la seva terra— transformant-

los artísticament, treballant-hi a sobre, superposant-hi capes de materials diferents. Com molts artistes, s'inspirava en coses que trobava sobre la marxa. Feia servir com a punt de partida taques, ratlles, o fins i tot escaletes, que li servien d'estímul aquí i allà, encara que entre els dos punts modificats no hi fes res. Aquesta manera de fer, que cridava l'atenció als seus

alumnes, dóna un aspecte molt típic de fragmentaritat al conjunt de l'obra. Una altra característica del jujolisme de les transformacions és un fort contrast entre l'estil de l'edifici antic —ja sigui un mas o una església—, i les creacions jujolianes que el transformen i el transporten a un món imaginari de somnis i sensacions. Les transformacions de Jujol són molt evidents als masos antics com Cal Bofarull als Pallaresos o Can Negre, a Sant Joan Despí. No es veuen tant a la Casa Batlló, per exemple, al passeig de Gràcia de Barcelona, o a la botiga Manyac, que només coneixem a través de fotos. Pere Manyac, amb qui Jujol va esdevenir un gran amic, va ser el primer marxant de Picasso. A més de la botiga del carrer de Ferran, li va encarregar a l'arquitecte la nau del seu taller a la Riera de Sant Miquel de Gràcia, a Barcelona, on actualment s'hi troba el centre d'ensenyament públic Arquitecte Jujol.

Les transformacions de materials

A més de transformar edificis, Jujol també transformava objectes. Feia collage, i molt abans que se'n parlés, reciclatge de materials. Ho feia com a escultor, com a decorador, i com a arquitecte.

En ocasions ho feia perquè no tenia cap més remei, com al santuari de Montserrat de Montferri, on per falta de mitjans econòmics va utilitzar somiers de llit com a base per a aixecar parets, i carbonissa de la via del tren per a fer totxos. Altres vegades, la intenció era purament estètica, com és el cas del porró que hi ha clavat a la cúpula de la casa Bofarull dels Pallaresos, on també va utilitzar arades i eines del camp per fer les fornitures de ferro de les portes i les reixes del jardí. Tant si ho feia expressament com per necessitat, el cert és que hi posava una gràcia molt especial —i experimental— encara mai vista a la seva època.

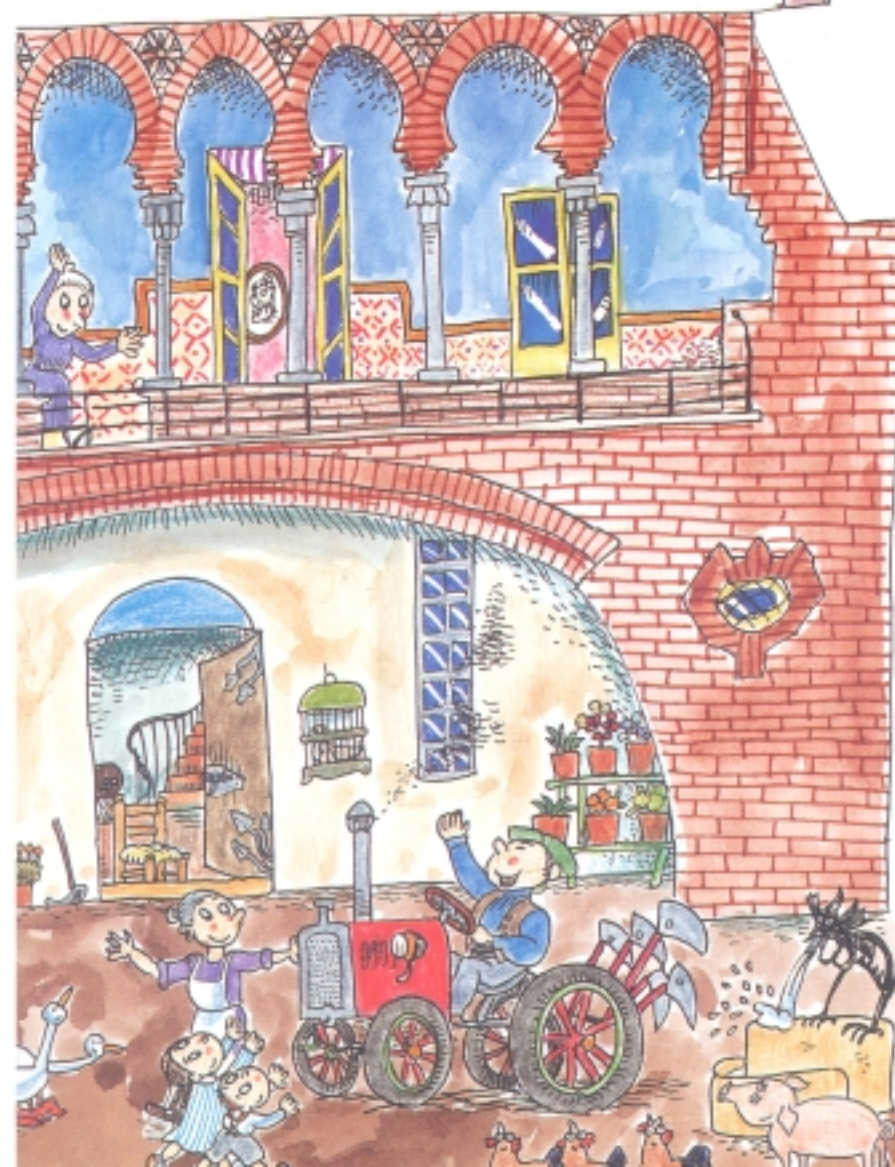

Intimista i místic

L'obra de Jujol és una gran transformació cap endins. Una pura interiorització. Certament, és una obra enemiga de la còpia, de la reproducció. És genuïna fins al moll de l'os, tant en els projectes d'arquitectura més acadèmics com en els dibuixos improvisats sobre qualsevol factura o full de diari. S'interpreta segons un llenguatge molt personal de símbols —les flames ardents de la fe, el mar de la vida, etc.— i al·lusions a la tradició popular, a la religió, i a la Verge Maria, en particular. Tot ho projecta en un sentit obert, franciscà, d'afecte a les coses senzilles i boniques de la vida... De la natura, les plantes, els animals, les flors... Tot creat amb un gran sentiment poètic, fins i tot en les creacions més agosarades i palpitants: les de porpres i ors, de flames, llums i ombres.

Jujol era místic, vivia de manera austera, la seva obra no es pot entendre si no s'assumeix la seva gran religiositat. I ell ho manifestava públicament, signava amb una creu incorporada al seu nom, i gravava frases dedicades a la Verge als llocs més insospitats, com pot ser el banc ondulat del Parc Güell, on es lleix mig amagada la frase: "Amb tu via de pau...".

Hi ha estudiosos de l'obra de Jujol que afirmen que l'arquitecte estava tocat per una gràcia divina, ja que la seva inspiració, gran habilitat, i la força van ser constants al llarg de la seva vida. N'hi ha d'altres que diuen que no treballava "per amor a l'art", sinó "per amor a Déu". Ja sigui forjat per la pràctica o d'origen diví, el dot sobrenatural de Jujol per l'arquitectura i les arts plàstiques, tot fusionat en un mateix concepte, és inqüestionable i fa que 50 anys després de la seva mort, el seu sigui encara un art modern i viu.

Les principals obres de Jujol a Barcelona, a més de les que va fer en col·laboració amb Gaudí, són:

La Casa Planells (1923-1924)

La Casa Planells és un petit bloc de pisos de façana ondulada i balcons de reixa de ferro. És una de les més populars de Jujol per la seva situació, a la cruïlla entre la Diagonal i el carrer Sicília de Barcelona.

Els Tallers Manyach (1916-1922)

Situats a la Riera de Sant Miquel de Gràcia, actualment acullen l'Escola de Primària Arquitecte Jujol. Són molt interessants, a la coberta exterior, els contraforts i els lluernaris rodons de la nau d'oficines, que per dintre són pintats del groc-i-blau jujolià.

La Font de la Plaça d'Espanya (1929)

L'obra més monumental de totes, que commemorava l'Exposició Internacional del 1929, és considerada per alguns com la que tanca l'etapa més agosarada de l'arquitecte.

A Sant Joan Despí, d'on va ser arquitecte municipal durant més de 20 anys, destaquen dues cases que s'han convertit en signes d'identitat de la població:

La Torre de la Creu (1913-1916)

Té l'estructura d'una macla mineral, d'un ramet de bolets, o de moltes altres metàfores que es vulguin trobar, amb tres grans cilindres i dos de més petits, que li donen un aire d'escultura.

La Casa Negra (1915-1941)

A la façana, sobre l'estructura encara visible de la masia clàssica catalana, Jujol elabora tot un homenatge a la Verge Maria: un gran mantell brodat per embolicar-nos i una carrossa al mig per transportar-la. A l'interior es visiten l'escala (amb el blau de Jujol, i la capella, d'un barroquisme que va ocupar l'arquitecte durant sis anys), i a l'exterior crida l'atenció una pèrgola que recorda un esquelet animal.

A Tarragona ciutat, on Jujol va néixer i on sentia arrelat, destaquem tres intervencions:

El Teatre Metropol (1908)

En el seu dia era el Teatre del Patronat Obrer, un tipus d'institució de cultura popular amb la qual a Jujol li agradava col·laborar. Va ser restaurat recentment i és visitable. El conjunt del pati de butaques, l'escenari i la balconada s'interpreten com la nau de l'església que navega contra

les onades de la vida. La decoració dels interiors és plena d'al·lusions al mar. Forma part de l'etapa més agosarada de l'arquitecte.

La Casa Ximenis (1914)

Construïda sobre les antigues muralles, té els esgrafiats i els treballs de ferro característics de l'obra jujoliana. S'hi troba un balcó amb dues cadires, similar al de la Casa Bofarull.

L'Església de Sant Llorens (1939-1949)

Seu del Gremi de Pagesos de Sant Isidre, a la junta del qual hi estava molt vinculada la família de la seva esposa, Ca l'Abadesa. Conté peces de gran bellesa com el Sant Sepulcre i la Pietat, que té el rostre de la seva muller, que es treu en les famoses processons tarragonines de Setmana Santa, les imatges dels Sants, la medalla gremial, i fins i tot els grafismes de túniques i estendards.

Del Camp de Tarragona, on es concentra la major part de la seva obra artística, destriem:

L'Església de Vistabella (1918-1923)

Es considera l'obra magna de l'arquitecte, i una peça important de l'arquitectura europea d'aquest segle. Es basa en un mimetisme amb el paisatge, que li atorga un aspecte salvatge, naturalista, quasi biològic. A l'interior cap detall té desperdici, impacten des dels finestrals d'alabastre i els vitralls acolorits fins als llums de planxa i filferro o la pica baptismal en una cantonada.

El Santuari de Montferri (1926-1931)

Diuen que tant es va disgustar Jujol quan va veure's obligat a abandonar a mitges la construcció del Santuari de Montserrat de Montferri —les obres van acabar-se al 1999— que se'l va veure plorant. Ell volia que la deliciosa ermita fos el millor homenatge a la Verge de Montserrat, i la seva obra culminant al Camp de Tarragona. L'obra recrea les muntanyes montserratines i demostra que Jujol era un mestre de l'estructura i del càlcul matemàtic, ja que les voltes són sostingudes per un conjunt d'arcs molt prims però suficients, sense necessitat de parets.

La Casa Bofarull (1914-1931)

La casa pairal dels Bofarull a Catalunya va ocupar Jujol durant 17 anys en intervencions separades. En ella s'hi concentra un repertori amplíssim de creacions jujolianes ja sigui en el projecte de reforma arquitectònica, que va modificar totalment la façana que dona a les vinyes, en el disseny de mobiliari, vitrall, forja de ferro, pintura, esgrafiats, cal·ligrafia a l'àcid sobre vidre, interiorisme, etc.